

YHTEISKUNTA- POLITIIKKA

SUOMEN EKONOMILIITTO – FINLANDS EKONOMFÖRBUND – SEFE RY

SISÄLLYSLUETTELO

<u>SAATESANAT</u>	3
<u>1. Verotus</u>	4
<u>2. Julkinen sektori</u>	8
<u>3. Elinkeinopolitiikka</u>	10
<u>4. Työvoimapolitiikka</u>	12
<u>5. Sosiaaliturva</u>	14
<u>6. Työttömyysturva</u>	15

Hyväksytty liittokokouksessa toukokuussa 2009.

SAATESANAT

Kohta 75 vuotta täyttävä Suomen Ekonomiliitto SEFE ry on vuosikymmenten kuluessa muotoutunut merkittäväksi yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi, jonka näkemyksiä kuunnellaan sekä työmarkkinatoiminnassa että laajemmin yhteiskuntapolitiikassa. Tämä asiakirja sisältää SEFEn kannanoton siitä, mihin suuntaan suomalaista yhteiskuntaa tulevaisuudessa tulisi rakentaa.

Yhteiskuntapolitiikka-asiakirja sisältää Ekonomiliiton näkemyksen siitä, miten palkansaajan verotusta ja sosiaaliturvaa tulisi ajantasaistaa, miten saada työvoimapolitiikka kannustavammaksi ja mihin elinkeinopolitiikassa pitäisi keskittyä sekä kuinka julkinen sektori saataisiin toimimaan nykyistä tehokkaammin.

Suomen Ekonomiliiton ensimmäinen Yhteiskuntapolitiikka-asiakirja laadittiin vuonna 2004. Tämä asiakirja ajantasaistaa SEFEn näkemykset. Edelleenkin SEFE haluaa ja uskaltaa yhteiskunnallisessa vaikuttamisessaan paneutua vaikeisiin yhteiskunnallisiin epäkohtiin, jotka eivät välttämättä korjaannu vuodessa tai parissa.

1. Verotus

SEFEn tavoitteena on, että

- Veroratkaisut tukevat yksityisten palvelujen kysyntää ja työllisyyttä sekä myös alhaisen tuottavuuden työpaikkojen syntymistä.
- Palkansaajaverotus lähestyy kaikilla tulotasoilla EU-maiden keskitasoa vuoteen 2012 mennessä.
- Valtionverotuksessa siirrytään kolmen veroportaan malliin.
- Kunnallisveron progressiota ei jyrkennetä ansiotulovähennystä nostamalla.

Suomi on valinnut menestymisstrategiakseen korkeatasoisen osaamisen. Strategian onnistumisen kannalta on tärkeää luoda sellainen yhteiskunta, joka myös verotuksellisin keinoin kannustaa kouluttautumiseen ja työntekoon Suomessa. Osaajan tulee hyötyä nykyistä enemmän työnsä tuloksista, muuten kannustimet osaamisen lisäämiseen ja käyttämiseen eivät ole riittävät.

Palvelualat Suomessa ovat aliehitettyneet, koska ihmisille jää liian vähän rahaa käytettäväksi kulutukseen ja palvelujen ostamiseen. Työn korkea verokiila ehkäisee uusien työpaikkojen syntymistä palvelualoille. Kotitalousvähennyksen ansiosta matalan tuottavuuden työpaikkoja on syntynyt lisää. Kotitalousvähennyksen tasoa on syytä nostaa nykyisestään.

Verojärjestelmämme keskeisin ongelma on ankara ansiotulojen verotus. Korkeiden ja kiristyvien rajaveroasteiden seurauksena keskivertoa paremmilla palkkatasoilla (asiantuntija- ja johtotehtävät) toimivien palkansaajien ansiotuloverotuksen taso on useita prosenttiyksikköjä korkeampi kuin Länsi-Euroopassa yleisesti. Sen sijaan alle keskituloisten osalta Suomi on palkkaverotuksessa saavuttanut eurooppalaisen keskitason (Kuva 1). Tärkeintä onkin saada palkansaajien tuloverotus vanhojen EU-maiden tasolle kaikissa tuloluokissa ja ylin rajaveroaste laskettua 50 prosenttiin (Kuva 2).

EU-tasolla Suomi on jo kohtalaisen kilpailukykyinen yritys- ja pääomaverotuksessa, mutta ei henkilöverotuksessa. Suomessa onkin valittava selkeä suunta ansiotuloverotuksen yleiseksi alentamiseksi ja progression lieventämiseksi. Tavoitteena on kokotuloveroasteikon vaiheittainen uudelleenstrukturointi. Maassamme tulisi siirtyä nykyisestä neliportaisesta tuloveroasteikosta kolmiportaiseen (Kuva 4). Uudistuksessa nykyinen kolmas veroporras poistuisi ja lisäksi tuloveroprosenttia pienennettäisiin kaikkien vuodessa 20 800 euroa tai enemmän ansaitsevien osalta. Kuvassa 4 esitetyn mallin mukaisena uudistuksen kustannusvaikutus olisi noin 900 miljoonaa euroa.

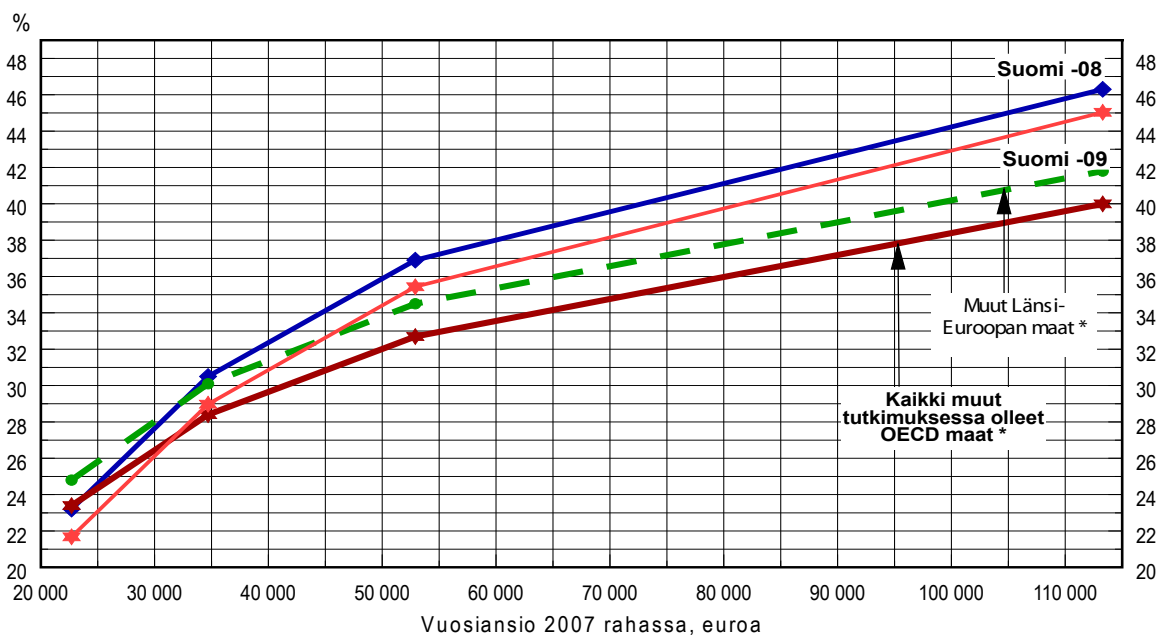
Palkkatulojen ankara verottaminen ja pääomatulojen lievempi verokohtelu ovat yhdessä aiheuttaneet tilanteen, jossa verotuksen jälkeiset tuloerot ovat maassamme kasvaneet erityisesti keskituloisten ja erittäin hyvin ansaitsevien välillä. Myös tämä puoltaa ansiotuloverotuksen lieventämistä.

Asuntolainan korkojen verovähennysoikeutta ei saa poistaa, kuten ei myöskään vapaaehtoisen eläkevakuutuksen vähennysoikeutta. Verotuskohtelun tulisi kuitenkin olla yhdenvertainen myös muissa pitkäaikaisen säästämisen muodoissa. Kiinteistövero kohdistuu ennen kaikkea keskituloisiin, joten kiinteistöveron määrää ei tule nostaa.

Välillistä verotusta voi tarvittaessa maltillisesti kiristää, kuitenkin siten, että ankarampi verotus kohdistuu ainoastaan tavaroiden vaihdantaan liittyviin välillisiin veroihin, eikä vaarana palveluelinkeinojen kehittymistä.

Kuva 1 Alle keskituloisten osalta Suomi on palkkaverotuksessa saavuttanut eurooppalaisen keskitason

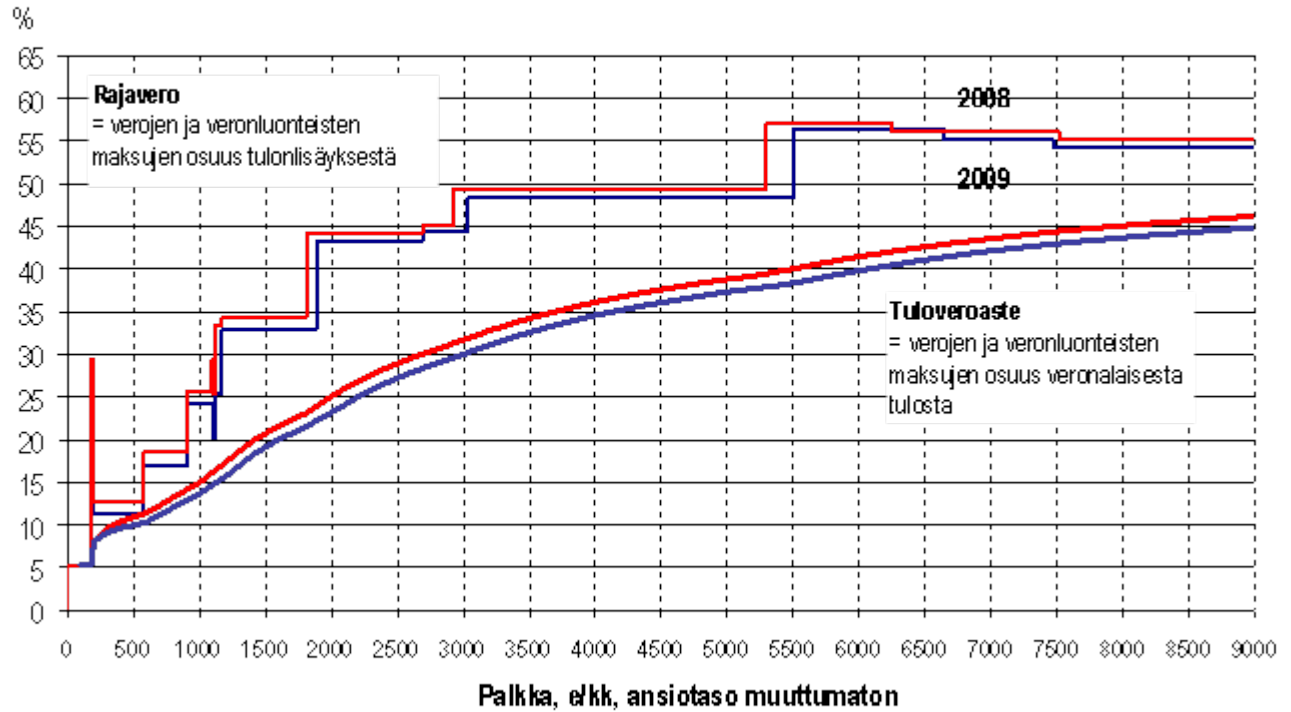
Yksinäisen palkansaajan keskimääräinen tuloverotus Suomessa (2008 ja 2009) ja muualla 2008, %

*) Viro ei mukana
Lähde: Veronmaksajat, Kansainvälinen palkkaverovertailu 2008; Oma laskelma
24.11.2008

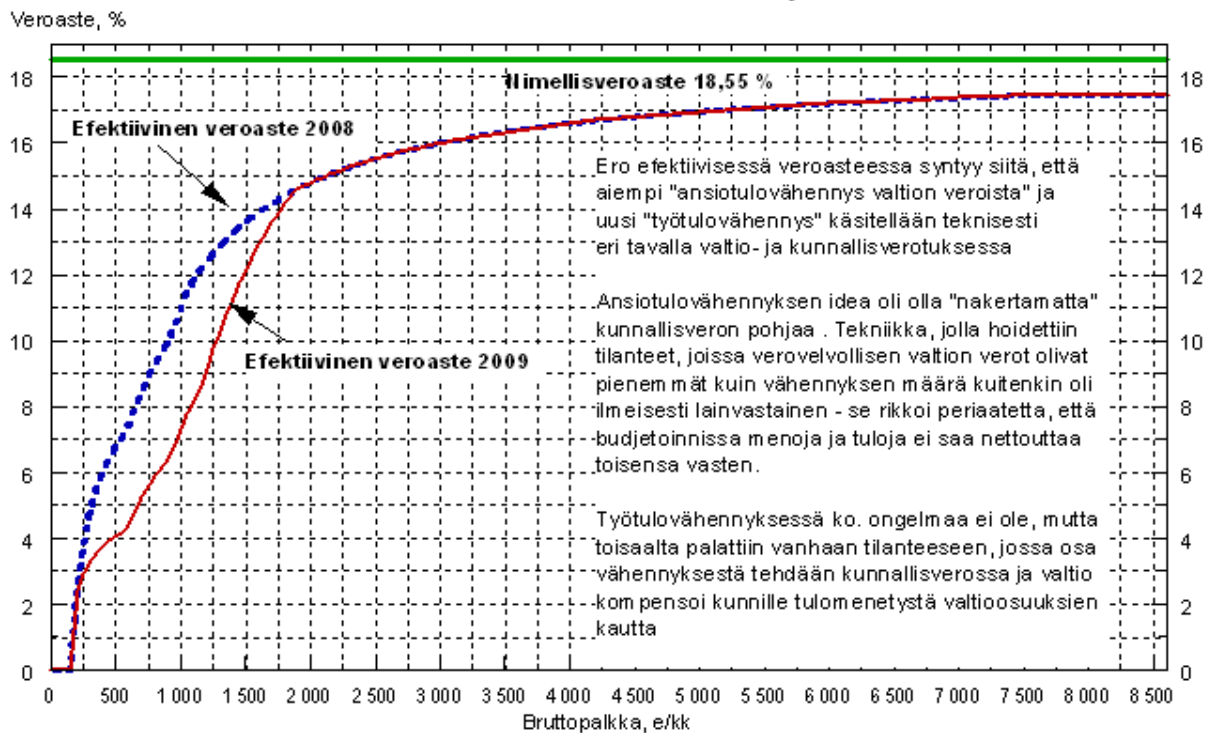
Kuva 2

Palkansaajien rajaveroasteet ja tuloveroprosentit 2008 ja 2009

kuva 3

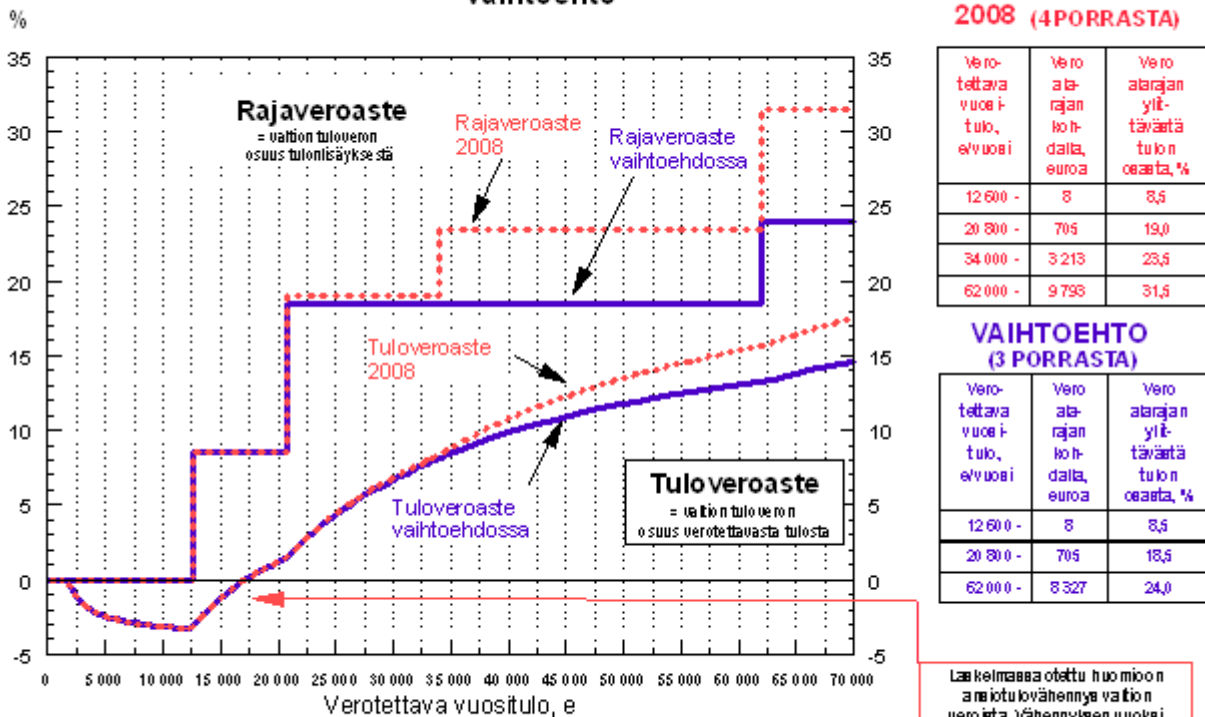
Palkansaajan nimellis- ja efektiivinen veroaste kunnallisverotuksessa 2008 ja 2009

16.9.2008

kuva 4

Valtion tuloveroasteikko 2008 ja Akavan vaatimukset täyttävä vaihtoehto

Läkelmassa otettu huomioon ansiotulovähennys valtion veroista. Vähennyksen vuokien pienituloisten efektiivinen veroaste valtion verotuksessa on negatiivinen

Lähde: VM, oma laskelma

28.5.2008

2. Julkinen sektori

SEFEn tavoitteena on, että

- Kuntien perimät palvelumaksut eivät ole tulosisonnaisia
- Osaavan henkilökunnan saamiseksi julkisen sektorin palkat saatava kilpailukykyisiksi
- Esimiestyöskentelyssä panostetaan ihmisten johtamiseen, erityishuomiota kiinnitetään hyvään ikäjohtamiseen
- Valtiovalta ei aseta kunnille uusia velvoitteita ilman riittävää rahoitusta
- Palveluiden järjestämistä vastuu säilyy kunnilla, mutta tuottamisen hoitaa taho, joka on taloudellisin, tehokkain ja laadukkain. Tämä edellyttää myös palvelurakenteissa uudistamista.
- Kunnat kehittävät toimintojaan, jotta avoin kilpailuttaminen onnistuu myös palveluiden suhteen
- Talous- ja kilpailuttamisosaamista sekä kustannustietoisuutta parannetaan julkishallinnossa

Julkisen sektorin rahoitusasemaan vaikuttavat kaksi elementtiä – verokertymä sekä julkisen kulutuksen taso. Voimakkaasti lisääntyvä ikääntyvän väestön määrä nostaa huomattavasti eläk-keiden sekä sosiaali- ja terveystenonon osuutta kansantuotteesta, mikäli uusia julkisen sektorin menotasa koskevia päätöksiä ei tehdä. Verokertymien rinnalla on välttämätöntä pohtia julkisten palvelujen laadun ja tason sopivaa mitoittamista. Valtion ja kuntien on palveluja tuottaessaan keskityttävä olennaisimpien peruspalvelujen saannin turvaamiseen. Kunnalliset hyvinvointipalvelut ovat yhteiskunnan hyvinvoinnin perusta. Niitä tulee kuitenkin uudistaa ennakkoluulottomasti ja ajanmukaisesti.

Suomen kilpailukyky edellyttää, että kokonaisverorasitusta ei kasvateta. Julkiseen talouteen kohdistuvat paineet vaativat toimintojen tehostamista niin, että verovaroin rahoitetut hyvinvointipalvelut kyetään järjestämään myös tulevaisuudessa.

Toimintojen organisoinnissa tarvitaan entistä enemmän suunnitelmallisuutta ja kustannustietoisuutta. Ohjausjärjestelmiä on kehitettävä, hankintaosaamista lisättävä ja byrokratiaa purettava. Kustannuksista on tehtävä läpinäkyviä. Tietotekniikkaa on hyödynnettävä ennakkoluulottomasti myös julkisissa palveluissa.

Vain hyvä asioiden ja henkilöstön johtaminen sekä ammattitaitoinen ja osaava henkilökunta voivat aikaansaada toiminnallista ja taloudellista tehokkuutta, tarpeellisia toiminnallisia uudistuksia ja hyvää vaikuttavuutta julkisiin palveluihin. Julkisen sektorin palkkatasoa on asiantuntijoiden, johtajien ja päällikkötason kohdalla korjattava vastaamaan yksityisen sektorin tasoa, jotta valtion hallintoon ja kuntasektorille saadaan ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa tekemään uudistuksia ja vaadittavaa tulosta. Poliittisessa johtajuudessa

tulee keskittyä pääsääntöisesti vain laajojen strategioiden ja toiminnan linjauksien laatimiseen.

Väestön ikääntyminen asettaa merkittäviä haasteita julkisen sektorin johtamiselle ja esimiestyölle. Ikääntyvät ja ikääntyneet jatkavat työelämässä aktiivisina ja osaavina pidempään, kun johtaminen toimii. Esimiestyössä on siis kiinnitettävä erityishuomio hyvään ihmisten johtamiseen ja ikäjohtamiseen.

Toiminnan tehokkuus edellyttää, että kunnissa käytetään ennakkoluulottomasti erilaisia palvelujen järjestämismuotoja. Julkisyhteisöt ovat perinteisesti hakeneet tehokkuutta kilpailuttamalla tavarahankintansa. Kilpailuttaminen on yleistynyt myös sisäisissä palveluissa, mutta asiakaspalveluissa se on edelleen vähäistä. Siksi kunnissa on laadittava tehokkuusnäkökohdista lähtevä palvelujen hankintastrategia.

Valtiovallan on määriteltävä julkisten palveluiden vähimmäistaso. Tämä on välttämätöntä, jotta julkisen sektorin tuottavuutta voidaan tarkastella ja parantaa. Huomiota on kiinnitettävä myös palvelujen laatuun, ei vain määrällisiin mittareihin. Valtionosuusjärjestelmää tulisi kehittää siten, että se takaa yhtenäisen peruspalvelutason. Sovitun tason ylittävän osan kunta kustantaa verovarjoillaan. On tärkeää arvioida tuloksellisuutta ja seurata voimavarojen käyttöä. Tuottavuuden tarkastelua varten tarvitaan yhteismitalliset työkalut.

Julkisen talouden tasapainon turvaaminen pidemmällä aikavälillä edellyttää julkisen sektorin oikeaa mitoittamista, tehtävien priorisointia, tulonsiirtopolitiikan uudistamista ja hallinnon tehostamista sekä julkisen sektorin tuottavuuden nostamista. Palvelujen järjestämisvastuu tulee edelleen säilyttää kunnilla.

Nykyisiin hyvinvointipalveluihin kohdistuu suuria kustannus- ja muutospaineita. Palvelujen tuotantovastuun tulee olla sillä organisaatiolla, joka pystyy tuottamaan ne taloudellisimmin ja laadukkaimmin. Itsetarkoituksena ei ole, että kunta aina on myös palvelun tuottaja. Kansalaisten valintamahdollisuuksia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa tulee lisätä. Palvelusetelit on otettava hyvinvointipalveluissa laajasti käyttöön. Palvelusetelien käyttöönotolla on useita hyviä seurausvaikutuksia: kunnat voivat keskittyä niiden kansalaisten huolenpitoon, jotka eivät itse siihen kykene, palvelusetelillä ohjataan palvelujen tarjontaa sinne, missä palvelut tuotetaan käyttäjien tarpeiden näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla ja kustannustehokkaasti, palvelusetelillä edistetään palvelusektorin kehittymistä ja siten elinkeinopolitiikan linjausten mukaisesti palvelualojen monipuolistumista.

Sosiaaliturvan järjestämisessä julkinen sektori on edelleen päävastuussa. Valtio ja kunnat huolehtivat, että väestö saa sosiaalipalveluja tasavertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Valtion tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnilla on riittävät toimintaedellytykset palvelujen järjestämiseksi. Kuntien tehtävänä on huolehtia asianmukaisten ja laadukkaiden palvelujen saatavuudesta. Kunnallisia asiakasmaksuja ei saa käyttää tulontasausmekanismina.

Yksityisen ja kolmannen sektorin tuottamien sekä vakuutusilla ostettujen palvelujen osuutta on mahdollista kasvattaa tulevaisuudessa. Niiden avulla voidaan vahvistaa palvelujen rahoitus pohjaa, parantaa palvelujen saatavuutta ja joustavuutta sekä sosiaalipalvelujen toimivuutta.

3. Elinkeinpolitiikka

SEFEn tavoitteena on, että

- Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten liiketoimintaosaamista kehitetään, tuottavuutta vahvistetaan sekä yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan
- Maan hallitus tukee pk-sektorin yritysten kasvua ja kansainvälistymistä kehittämällä pääomamarkkinoita sekä panostamalla innovaatioiden kaupallistamiseen ja asiantuntijapalveluiden vientiin
- Yksityisen ja julkisen tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen osuus säilytetään korkeammalla tasolla kuin keskeisillä kilpailijamailla ja palvelualojen innovaatiotoimintaan kohdistetaan lisää resursseja
- Pääomatuloverotus tukee kasvuyrittäjyyttä ja mahdollistaa yritysten omavaraisuusasteen noston
- Osaamisintensiivisen akateemisen mikroyrittäjyyden toimintaedellytyksiä parannetaan muun muassa veropoliittisin toimenpitein
- Maan hallitus edistää käyttäjälähtöistä ja monitieteistä innovaatiopolitiikkaa kansallisen innovaatiostrategian tavoitteiden mukaisesti

Maan hallituksen talouspolitiikan avulla luodaan toimintaedellytykset, jotka edesauttavat yritysten perustamista, kasvua ja kansainvälistymistä. Tavoitteena on nostaa Suomi yrittäjyyden toimintaedellytyksissä Euroopan kärkimaiden joukkoon ja luoda olemassa olevalle yrityskannalle mahdollisuus jatkuvaan kehittymiseen, yrityskannan uusiutumiseen sekä kasvuun ja kansainvälistymiseen. Samanaikaisesti on helpotettava osaamisintensiivisten mikroyritysten käyntiinlähtöä ja parannettava niiden toimintaedellytyksiä muun muassa veropoliittisin toimenpitein. Suomeen on luotava yrittäjyyttä suosivat kilpailuolosuhteet. Suomessa pitää uskaltaa avoimesti todeta, että yrittämisellä voi rikastua.

Kasvuyrittäjyyden vahvistamiseen tarvitaan liiketoimintaosaamista teknologiaosaamisen rinnalle. Nykyisen teknologiayritysten kehittämisen rinnalle on luotava järjestelmä, jossa tuetaan ja kehitetään myös muiden toimialojen yrityksiä. Kehitystoiminta ei saa painottua pelkästään suurten kasvuyritysten kehitystoimintaan. Globaalissa tietoyhteiskunnassa kasvua syntyy myös kansallisten ja kansainvälisten verkostojen kautta. Liiketoimintaosaaminen on tietoa ja taitoa luoda teknologiasta, palveluista ja osaamisesta menestyvää liiketoimintaa. Tämä on yrittäjyyttä, johtamista, markkinointia ja markkinatiedon hyödyntämistä, rahoituksen ja talouden hallintaa, logistiikkaa sekä verkosto- ja kasvuyrittäjyysosaamista. Suomessa tarvitaan jatkossa yhteiskunnan ja yritysten vahvaa panostusta liiketoiminta- ja kasvuyrittäjyysosaamiseen.

Suomen teollisuuden kilpailukyky on varsin hyvä. Teknologiatuotteiden kehittämisessä sekä niiden markkinoinnissa on Suomessa onnistuttu erittäin hyvin. Yhtä hyvin emme ole menestyneet teknologian soveltamisessa, palvelusektorin kehittämisessä ja näihin pohjautuvien innovaatioiden kaupallistamisessa. Yksityisten palveluelinkeinojen suhteellinen osuus sekä tuotannosta että työllisyydestä on kansainvälisesti katsoen alhainen.

Palveluelinkeinot ovat Suomessa heikosti kehittyneet. Yritysten liiketoimintaosaamisen tason nostaminen auttaa niitä säilymään elinkelpoisina ja kehittämään toimintaansa. Palvelusektori on kansainvälistynyt ja enenevässä määrin globalisoitunut. Koko maailmankaupasta palvelujen kauppa on noussut yli 25 prosenttiin. Suomen palvelusektorin kansainvälistyminen ei kuitenkaan ole ollut yhtä ripeää, vaikka se onkin kasvussa. Palvelujen osuus Suomen viennistä on noin 15 prosenttia, joka on EU-maiden alhaisimpia lukuja.

Joka tapauksessa kansainvälistymiseen on panostettava, jos haluamme viennin osuuden kansantuotteesta nousevan yli 50 prosenttiin. Palveluyritysten kansainvälinen menestyminen perustuu suuremmassa määrin liiketoimintaosaamiseen kuin teollisten yritysten menestyminen, joissa teknologisella osaamisella on tärkeä merkitys liiketaloudellisen osaamisen lisäksi.

Yrityspalvelut, ja varsinkin tietointensiiviset palvelut, työllistävät enenevässä määrin ihmisiä päinvastoin kuin perinteinen teollisuus. Tämän lisäksi myös perinteisten suomalaisten teollisuusyritysten liikevaihdosta yhä suurempi osa muodostuu palveluista. Suomessa tarvit-taisiinkin lisää korkeatasoisia palveluja tukemaan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Tietointensiivisten palvelualojen kehittäminen on suotavaa siksi, että arviolta 60–70 prosenttia innovaatioista syntyy jatkossa palvelualoilla. Innovaatiotoiminnan edellytyksiä voidaan oleellisesti parantaa lisäämällä palvelualojen julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta, jonka nykyosuus Suomessa on kehittyneiden maiden alhaisempia.

4. Työvoimapolitiikka

SEFEn tavoitteena on, että:

- Työvoimapolitiikan pääpaino on työllisyysasteen nostamisessa
- Koulutuksen aloituspaikkojen mitoittamiseen luodaan todellista työvoimatarvetta ennakoiva järjestelmä. Korkeakoulutettujen täydennyskoulutusmahdollisuuksia parannetaan ja laatua kehitetään.
- Työurien pidentämistä edistetään alentamalla ikääntyvien työntekijöiden työnantajien sosiaalimaksuja, hyvällä ikäjohtamisella sekä kehittämällä työaikajoustoja.
- Työperäisiä maahanmuuttajia on haettava aktiivisesti aloille, joilla on pulaa osaavasta työvoimasta. Maahanmuuttajille taattava tarpeita vastaavaa kielikoulutusta.

Suomen työvoimapolitiittinen tilanne on haastava. Väestömme ikääntyy ja yhä useampi koulutettu työntekijä muuttaa ulkomaille. Osaavasta työvoimasta käydään myös hidastuvan talouskasvun aikana kiristyvää kilpailua. Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut työikäisen väestön määrän vähenevän vuoteen 2020 mennessä noin 200 000 henkilöllä. Joissakin osissa Suomea tämä tarkoittaa jopa 20 prosentin pudotusta. Käytettävissä olevan työvoiman radikaali lasku uhkaa maamme talouden kasvua ja sitä kautta yleistä hyvinvointia.

Työllisyysasteen nostaminen on paras tae työvoiman saatavuudelle. Työllisyydellä on myös vahva sosiaalinen merkitys sen ehkäistessä syrjäytymistä ja hillitessä sosiaali- ja terveystalouden kasvua. Työvoimapolitiikan päähuomio on kiinnitettävä työllisyysasteen nostamiseen alueellisesti uusia työpaikkoja luomalla sekä työttömyyttä ja sen pitkittymistä ehkäisemällä. Toimenpiteistä merkittävimpiä ovat yritysten ja yksityisten palveluelinkeinojen toimintaedellytysten takaaminen.

Asiantuntijuus on 2000-luvun työelämän keskeisin vaatimus. Työmarkkinoilta poistuvilta puolella ei ole toisen asteen tutkintoa. Työmarkkinoille tulevista asteen kymmenestä on vähintään toisen asteen tutkinto ja heistä puolella ylempi korkeakoulututkinto. Työn ja koulutuksen sisällöt vanhenevat yhä nopeammin, mikä asettaa muuttuvia vaatimuksia koulutusjärjestelmällemme.

Suomen korkeakoulusektori on liian laaja, osin väärin suunnattu ja jäykkä vastaamaan työelämän muuttuviin vaatimuksiin. Yhä useampaa on kannustettava investoimaan omaan tulevaisuuteensa kouluttautumalla kykyjensä mukaisesti ja jatkamaan kouluttautumista koko eliniän. Saman-aikaisesti on huolehdittava siitä, että koulutuspaikkoja tarjotaan nimenomaan aloilta, joilla on työvoimatarvetta. Koulutuksen suunnittelussa tulisi paremmin hyödyntää alakohtaisia, kaikki koulutusasteet huomioivia analyysejä. Esimerkiksi kaupallisella alalla ekonomikoulutuksessa aloituspaikkojen määrä vastaa tällä hetkellä varsin hyvin työelämän tarpeita kun taas tradenomeja koulutetaan noin 30 prosenttia liikaa. Näin voidaan päätellä tarkastelemalla valmistuvien opiskelijoiden työllistymistä koulutustaan vastaavaan työhön. Koulutuspolitiikaltamme tämä vaatii

laadukkaamman ennakoitijärjestelmän kehittämistä, korkeasti koulutettujen täydennyskoulutus-mahdollisuuksien lisäämistä sekä korkeakoulujen rahoituksen sitomista laadukriteereihin, muun muassa laadulliseen työllistymiseen. Korkeasti koulutettujen osaamisen päivittämisellä on merkittävä osa myös työurien pidentämisessä.

Työvoimapolitiittisen koulutuksen merkitys korostuu taantumassa. Viime laman kokemuksen mukaan tarjotut koulutusmahdollisuudet eivät kohdanneet korkeasti koulutettujen tarpeita. Työvoimapolitiittista ja muuta työllisyyttä edistävää aikuiskoulutusta pitää suunnata työelämän koulutuskapeikkoihin ja kasvuhakuisille aloille. Koulutusten lisäksi yrittäjyyttä on edistettävä ja tehostettava työvoimapolitiittisena toimenpiteenä koulutuksen sekä neuvonnan keinoin.

Työurien pidentämisen tarpeesta vallitsee vahva yhteinen tahtotila. Toteutuakseen tämä vaatii kuitenkin vahvoja toimenpiteitä. Työssä olevien osalta merkittävin työssä jatkamista edistävä tekijä on hyvä työilmapiiri. Erityisesti työttömien työnhakijoiden keskuudessa ikärasismi on vahvistunut trendi. Kokeneiden työntekijöiden palkkaaminen tulisi tehdä houkuttelevaksi yrityksen sosiaalikuluja alentamalla. Työntekijöiden motivaatiota ja jaksamista, uusien asioiden oppimista, ns. hiljaisen tiedon siirtämistä ja eri-ikäisten yhteistyötä edistetään hyvällä ikäjohtamisella.

Aktiivisella, työvoimatarvetta vastaavalla, työperäisellä maahanmuuttopolitiikalla voidaan vähentää työvoimapulaa siitä kärsivillä aloilla. Luonnollisia työvoiman rekrytointikohteita ovat Suomen lähialueet. Rekrytointeja ei tule kohdentaa maihin, jotka kärsivät työvoimapulasta samoilla aloilla. Koulutusjärjestelmäämme on kehitettävä huomioimaan kohdennetummin eri maahanmuuttajaryhmien tarpeet. Työskentelyyn sekä koulutukseen valmentavaa kieliopetusta tulee kohdentaa paremmin ja sen tarjonta taata. Mahdollisuuksia työharjoitteluun ja oppisopimuskoulutukseen tulee lisätä. Samanaikaisesti aktiivisen työperäisen maahanmuuton edistämisen kanssa tulee Suomessa keskittyä jo maassa olevan maahanmuuttajaväestön työllisyysasteen nostamiseen.

5. Sosiaaliturva

SEFEn tavoitteena on, että

- Tulonsiirtojärjestelmien pitää olla läpinäkyviä, selkeitä ja helposti ymmärrettäviä
- Sosiaalivakuutuksien taitekohtia nostetaan
- Sosiaaliturvan rahoitus on kestäväällä pohjalla
- Sosiaaliturvan muutoksista sovitaan kolmikannan pohjalta
- Opintotukijärjestelmään liittyvät tulorajat poistetaan
- Pienyrittäjän sosiaaliturva saatetaan palkansaajan sosiaaliturvan tasolle

Kenties keskeisin sosiaaliturvaa koskeva haaste on, miten pitää sosiaaliturvan rahoitus kestäväällä pohjalla pitkälläkin aikavälillä tarkasteltuna. Tuleva ikärakenne poikkeaa huomattavasti siitä ikärakenteesta, jonka perustalle nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä rakennettiin. Vanhusväestön osuuden kasvu nostaa elatussuhdetta, joten ennen kaikkea työllisyysasteen kohottamisen avulla on pyrittävä pitämään elatussuhde toimivalla tasolla.

Etuuksien tason pitää turvata yksilön kohtuullinen toimeentulo kaikissa elämäntilanteissa. Ihmistä on tuettava tarkoituksenmukaisesti niin, että hän pystyy ansaitsemaan elantonsa osana toimivaa ja menestyvää yhteiskuntaa. Sosiaaliturvajärjestelmän tulee kannustaa työn tekemiseen. Lisäksi järjestelmän on oltava selkeä ja helposti ymmärrettävä.

Ansiosidonnaisten sosiaaliturvajärjestelmien perusteet ovat kestäviä. Niiden säilyttäminen on yhteiskunnan kokonaisedun kannalta perusteltua. Muunkin tyyppisistä järjestelmistä on kuitenkin kyettävä käymään ennakkoluulotonta keskustelua.

Tarveharkintainen sosiaaliturvajärjestelmä on perusteltu ja osoittanut toimivuutensa taloudellisesti niukkoinkin aikoina. Tarveharkintaisen sosiaaliturvan käänköpuolena on kannustinloukkujen muodostama uhka. Kannustinloukun muodostavat pääasiassa progressiivinen verotus, asumislisä, toimeentulotuki, päivähoitomaksut, työttömyysturva ja ennen kaikkea työmarkkinatuki.

Sosiaaliturvan tehtävänä ei ole tasata tuloeroja. Keskimääräistä paremmin ansaitsevienkin on koettava sosiaaliturvajärjestelmä oikeudenmukaiseksi, jotta verotuksen lievän progression hyväksyntä säilyy. Sosiaaliturvan tason on oltava sellainen, että se lisää halua menestyä ja edetä taloudellisesti. Lisäksi vapaaehtoisten sosiaalivakuutusmaksujen maksaminen ei saa aiheuttaa yhteiskunnallisten tukien vähenemistä.

Neuvottelut sosiaaliturvajärjestelmän mahdollisista muutoksista on jatkossakin käytävä kolmikannan pohjalta. Työmarkkinajärjestöjen ja poliittisen järjestelmän yhteistyö ja –ymmärrys ovat välttämättömiä tasapainoisen kehityksen kannalta.

Sosiaalivakuutuksien taitekohtia tulee nostaa. Maksettujen vakuutusmaksujen tulee

korreloida järjestelmästä maksettavien korvausten kanssa kaikilla tulotasoilla, toisin kuin tällä hetkellä. Tämä koskee esimerkiksi sairausvakuutusjärjestelmää sekä äitiys- ja vanhempainrahoja.

Opintotukijärjestelmään liittyvät tulorajat poistetaan. Työssäkäyvää, mutta opinnoissaan normaalilla tavalla edistyvää opiskelijaa ei rangaista rajoittamalla hänen oikeuttaan opintorahaan.

Monella tapaa palkansaajiin rinnastuvien pienyrittäjien sosiaaliturva tulee nostaa palkansaajien sosiaaliturvan tasolle.

6. Työttömyysturva

SEFEn tavoitteena on, että

- Työttömyysturvan kolmikantainen kehittäminen säilytetään
- Työttömyysturvan taitekohtaa nostetaan
- Työttömyysturvaa uudistettaessa ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan harkitaan alenemaportaan käyttöönottoa aiheuttamatta ikärasismia työmarkkinoilla sekä harkitaan työttömyyspäivärahan enimmäiskeston suhteuttamista henkilön koko työhistoriaan.

Sosiaaliturvan keskeisimpiä osia palkansaajan näkökulmasta on työttömyysturva. Perusperiaatteena tulee olla, että työn vastaanottaminen on aina kannattavampaa kuin työttömyysturvan varassa eläminen. Alemmissa tuloluokissa on saatu hyviä tuloksia aikaan: peruspäivärahalla tai työmarkkinatuella elävän on lähes aina kannattavaa ottaa vastaan työtä. Edelleen on kuitenkin jatkettava uudistuksia, jotta yhdenkin päivän työn vastaanottaminen kannattaa.

Työttömyysturvan saanti edellyttää, että työtön on työnhakunsa aikana työmarkkinoiden käytettävissä. Jos henkilö asettaa rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn tai koulutuksen vastaanottamista tai jotka johtavat työstä tai koulutuksesta eroamiseen, hän ei ole työmarkkinoiden käytettävissä. Mahdollisiin järjestelyihin, kuten lastenhoitoon, kulkemiseen tms. varataan työnhakijalle kohtuullinen aika. Näiden rajoitusten säilyttäminen työttömyysturvan saamiseen on perusteltua.

Suomessa ei ole tarjolla läheskään tarpeeksi työpaikkoja matalapalkka-aloilla, jolloin heikosti koulutetut usein jäävät työmarkkinatuen varaan. Alhaisen koulutustason lisäksi työntekijän matala tuottavuus voi johtua myös terveydellisistä tai muista henkilökohtaisista syistä, joita ei pelkästään koulutuksella voida poistaa. Varsin uusi ilmiö on se, että kasvukeskuksissa esiintyy samanaikaisesti sekä työttömyyttä että työvoimapulaa aloilla, jotka eivät vaadi korkeaa koulutusta.

Tuloloukkuproblematiikka ei varsinaisesti koske työttömiä, paitsi jos ansiosidonnainen työttömyysturva on erittäin korkealla tasolla ja tarjolla oleva työ pienipalkkaista.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan keskimääräinen taso on Suomessa jonkin verran alhaisempi kuin EU-maissa keskimäärin. Jos päivärahaan sisältyy lapsikorotuksia useista lapsista, taso nousee varsin selvästi.

Työttömyysturvan kesto on Suomessa pidempi kuin EU-maissa ja läntisissä teollisuusmaissa keskimäärin. On harvinaista, että yksinomaan 10 kuukauden (1.1.2010 alkaen 8 kuukauden) ansiotyön jälkeen henkilö on oikeutettu saamaan työttömyyspäivärahaa 500 päivän ajan.

Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston suhteuttamista henkilön koko työhistoriaan pitäisi harkita. Ikääntyvillä työttömällä työllistyminen on keskimäärin vaikeampaa kuin nuoremmilla, siksi enimmäiskesto voisi olla eri ikäryhmille eripituinen. Koulutettujen nuorten kohdalla työttömyyspäivärahan sopivaa enimmäiskesto arvioitaessa huomiota olisi kiinnitettävä laadulliseen työllistymiseen.

On syytä harkita järjestelmää, jossa ansiosidonnaiseen päivärahaan tulisi alenemaporras tietyn ajan jälkeen. Porrastaminen ei kuitenkaan saa tapahtua liian nopeasti tai jyrkästi. Edellinen ei antaisi työttömälle aikaa etsiä uutta työtä ja jälkimmäinen voisi aiheuttaa työttömälle kohtuuttomia taloudellisia vaikeuksia.

Työttömyysturvaa on kehitettävä kolmikantaisesti työmarkkinajärjestöjen ja valtiovallan yhteistyönä. Valtion rahoituksen on oltava yhtä vahvaa sekä perusturvan että ansioturvan osalta.

Työttömyysturvan tason on määrädyttävä työansioden mukaan ja järjestelmän vakuutusperusteisuutta on lisättävä. Kun työttömyysturvajärjestelmän niin sanottuja taitekohtia nostetaan, hyötyvät kaikki palkansaajat maksamistaan maksuista nykyistä oikeudenmukaisemmalla tavalla. Toinen vaihtoehto on muuttaa palkansaajan maksama vakuutusmaksu degressiiviseksi seuraamaan etuoksissa olevia taitteita.

